

Nr 136.

Av herr **Luterkort**, om förnyad utredning angående inrättande av en hovrätt för de fyra nordligaste länen.

Den behandling, som vid 1923 års riksdag kom frågan om inrättande av en hovrätt för Norrland till del, var av synnerligen anmärkningsvärd beskaffenhet.

Trots att inom riksdagen från början obestriddligen förefanns en bestämd majoritet för att ifrågavarande gamla önskemål beträffande vårt rättsväsendes utveckling skulle komma att realiseras, och trots att till ledning för beslutet förelåg en Kungl. Maj:ts utredning, verkställd i full överensstämmelse med av riksdagen tidigare angivna riktlinjer, förföll frågan på grund av första kammarens avslag å den i ärendet avgivna huvudpropositionen (nr 121). Ett antal argument i förlägningsfrågan (Umeå, Härnösand eller Sundsvall), det föreliggande rättskipningsspörsmålet tämligen ovidkommande, fick fälla utslaget, detta framför allt därför, att den inom kamrarna etablerade inbördesstriden mellan de kommunala intressena föranledde åtskilliga av riksdagens ledamöter, vilka ursprungligen haft för avsikt att stödja Kungl. Maj:ts initiativ, att under hänvisning till berörda tvister frångå sina avsikter.

Under sådana förhållanden kan 1923 års riksdagsbeslut i ämnet icke rimligtvis tagas till intäkt för den åskådningen, att frågan om norrlandshovrätten skulle vara för alltid bragt ur världen eller åtminstone förvisad till den avlägsna framtid, då den stora processreformen föreligger såsom en gripbar realitet. Anser man sakliga skäl föreligga för inrättande av en hovrätt i Norrland och för att en sådan hovrätt kan eller rent av bör börja sin verksamhet redan under nu gällande rättegångsordning, då böra inga som helst kommunala synpunkter få lägga hinder i vägen för att frågan ånyo bringas å bane, göres till föremål för kompletterande utredning och ånyo, snarast möjligt och helst till 1926 års riksdag, företages till ny saklig prövning av riksdagen.

Då jag hyser den uppfattningen, att en särskild hovrätt för Norrland bör redan nu inrättas, så vilar denna min åskådning bland annat på personliga iakttagelser och reflektioner under domartjänstgöring i norrlandsförhållanden.

Det är naturligt, att det ifrågasättes, huruvida icke under nu gällande processordning frågan om hovrätternas belägenhet vore relativt betydelselös. Man kunde fastmera ställa sig skeptisk beträffande möjligheten att kunna å nuvarande hovrättsförfarande inympa erforderliga impulser från det levande livet. Och ehuru det redan länge må hava varit uppenbart, att Svea hovrätts nuvarande omfång åtminstone försvårar framför allt åstadkommande av rationellt organisatoriska

anordningar samt realiserande av en effektiv insats från hovrättens sida å de nya domaraspiranternas övervakande, synes mig detta icke utgöra det avgörande skälet för inrättande av den nya hovrätten i Norrland.

Men det förhåller sig verkligen så, att man genom själva den personliga vistelsen i Norrland, genom den personliga kontakten med land och folk lär sig på ett alldeles direkt sätt känna och förstå, att den ekonomiska, sociala och kulturella strukturen av denna del av vårt land är av en alldeles säregen beskaffenhet. Då härtill kommer, att berörda förhållande tydligt och klart avspeglar sig i ett stort antal mål och ärenden, som komma under domstolarnas behandling, så följer härav, att den personliga förståelsen för de norrländska förhållandena måste komma rättskipningen till godo såsom en ökad garanti för materiellt riktiga sakavgöranden av de domstolar, vars ledamöter utöva sin verksamhet "på ort och ställe".

Det har ofta såsom skäl mot inrättande av norrlandshovrätten framhållits, att svårigheter skulle uppstå för rekryteringen av densamma. Jag förmenar däremot, att den nya norrlandshovrätten i stället skulle komma att visa sig såsom det centrum, vari de unga norrländsjuristerna, d. v. s. alla de som redan från början hysa ett mera personligt och levande intresse för de norrländska förhållandena, kunna mötas till fortsatta studier av dessa förhållandens rättsliga reflexer och till gemensamt arbete för de speciellt norrländska rättsfrågornas riktiga bedömande. Det är ur denna synpunkt, som norrlandshovrätten kan komma att fylla en kulturmission alldeles bortsett från förlägningsorten, och det är också med hänsyn härtill, som man borde kunna hysa grundade anledningar att förmoda, att, då frågan ånyo väckes till liv, de norrländska representanterna inom riksdagen skulle på grund av en fördjupad uppfattning om problemet låta alla sekundära synpunkter träda i bakgrunden.

Till dessa sekundära synpunkter hör frågan om förlägningsorten, beträffande vilken jag här allenast vill i korthet angiva min personliga uppfattning.

I anslutning till vad jag angivit såsom huvudgrund för dess upprättande torde skäl tala för, att den första norrländska hovrätten förläggas till lämplig plats inom Västernorrlands län. Inom nämnda län synas de förhållanden, som man hittills betecknat såsom speciellt norrländska, hava vunnit sin största utveckling och avsatt sina flesta och mest anmärkningsvärda resultat inom rättslivet. Även rent kvantitativt, d. v. s. med hänsyn till antal mål från de olika delarna av den ifrågasatta nya domkretsen, framstår Västernorrlands län som det givna centrum. Av den uti 1923 års proposition åberopade statistik inhämtas sålunda, att under år 1921 till Svea hovrätt inkommit 384 mål från Västernorrlands län, 235 från Jämtlands, 212 från Västerbottens och 219 från Norrbottens län (motsvarande siffror för år 1922: resp. 420, 265, 277 och 246). Från Västerbottens och Jämtlands län inkommo under år 1921 tillhopa 619 mål mot 431 från de båda övriga länen (motsvarande siffror 1922: 685 resp. 523). Hela antalet mål, som till Svea hovrätt inkommit under år 1922 från de fyra norrländska länen, utgjorde 26,2 % av samtliga till hovrätten nämnda år inkomna mål.

Vad jag sålunda i förläggingsfrågan anfört synes mig icke föranleda till något ställningstagande till frågan, om den nya hovrätten bör förläggas till Härnösand eller Sundsvall. Denna fråga förefaller, särskilt efter tillkomsten av järnvägen mellan dessa båda städer, att vara av underordnad betydelse och böra avgöras efter helt och hållet praktiska och ekonomiska grunder.

De skäl, vilka anförts för inrättande av den nya hovrätten, tala enligt min uppfattning i och för sig emot den vanliga invändningen om att intet bör i frågan åtgöras i avbidan å processreformen. Den inverkan å de rent personliga momenten inom jurisdiktionen, som jag antager bliva en följd av den nya hovrättens inrättande, avser framför allt *att bereda väg för den nya form* av överrättsväsende, som måste bliva ett av processreformens allra viktigaste syften. Den nya hovrätten måste komma att utgöra den grund, varå en gång en av de blivande norrlandsöverrätterna kunna byggas upp. För mig står det emellertid klart, att processreformen måste kräva, utom den nu ifrågasatta, ytterligare en överrätt för Norrland. Ur sådan synpunkt borde det icke få anses otänkbart, att även de, som icke nu dela min uppfattning i förläggingsfrågan, kunde, med bortseende från egen åskådning, härutinnan bidra till en lösning av själva huvudspörsmålet.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa förnyad utredning angående inrättande av en särskild hovrätt för de fyra nordligaste länen samt för 1926 års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Stockholm den 22 januari 1925.

S. Luterkort.

I motionens syfte instämmer

Ivar Österström.

